

Miscellanea.

Замітка про гетьмана Сагайдачного.

Кажучи про смерть Петра Конашевича Сагайдачного, М. Максимович¹⁾ наводить із давнього помянника Київо-Михайловського монастиря поминальну запись роду сього славного гетьмана; але наводить з дуже важною помилкою, поправлене котрої дасть можливість зробити кілька досить цікавих висновків.

Запись буквально ось яка :

„Року 1647, априла 11. дня.

„Благочестивый мужъ панъ Петръ Конашевичъ Сагайдачный, гетманъ войска его кр. м. Запорозского, по многихъ знаменитыхъ военныхъ послугахъ и звитазствахъ, на ложи своемъ простеръ нозѣ свои, приложися къ отцемъ, съ добрымъ исповѣданіемъ, исполненъ благихъ дѣлъ и милостыне въ Кіеве. Погребенъ при церкви школы Словенское въ мѣсте на Подолѣ честно, въ домоу братства церковного.

„Помани Господи души рабъ своихъ: Петра, Конаса, Єлисея (при сѣм імени дописано з боку: „Казновского“) Алека гетмана (при сѣм імени дописано з боку: „Бородавка; не родичъ“).

У Максимовича дописки при іменах зовсім не наведені, а слово „гетмана“ попсовано на „Германа“. При тім покійний історик в увазі внизу не розуміє, кому могли належати імена Єлисея та Германа, коли йому звісно, що у гетьмана не було синів. Ясно, що М. Максимович сам помянника не бачив, а користував ся чиеюсь медвежою службою. Імя Єлисеї належить мабуть тестеви Сагайдачного, а імя Яков — гетьманови Бородавці. Як би Максимович сам читав помянник, то певно він не міг би не звернути уваги на тогочасні дописки, зроблені тим самим чорнилом і тою самою рукою (лише дрібнішим півуставом і курсивом), що робила помянну запись.

¹⁾ Собрание сочинений, т. I, ст. 350.

Через що гетьмана Бородавку записано до помянника побіч імени Сагайдачного? Через те, на нашу думку, що запись роблено після смерти гетьмана і може за наказом його жінки, котра знала, що Петро Конашевич поминав на молитві й Якова Бородавку, свого противника, воєводу виписчиків, котрого він, як оповідає один із дневників, „за окриком цілого війська“, казав стягти, 8 вересня 1621 р.¹⁾ Се вбійство могло лежати тягарем на душі Сагайдачного; він міг записати імя гетьмана Бородавки в свій власний помянник і молити ся за него.

Сяк чи так, а ми дізнаємо ся, по перше, що незвісне доси імя гетьмана Бородавки було Яков і, по друге, що покаранє його Сагайдачним не перешкаджало йому почувати якусь моральну звязь із ним.

О. Щуровський.

Як австрійський уряд був заінтересував ся Бойками.

Надрукований понизше документ дістав я від д. М. З. Його розіслано циркулярем до руських деканатів ще тоді, коли вони муіли займати ся з обовязку не лише духовними справами, але й иньшими, що в нїякій звязи не стояли з урядом духовника, як справами політичними, поліційними і т. п. Булоб інтєресно зібрати і оголосити збірку таких циркулярів уряду до духовенства з першої половини нашого віку, з яких показуєть ся, що уряди деканальні муіли навіть слїдити за всякими підозрливими людьми, робити на них доноси до властей і иньше. Розумієть ся, що такі річи входили нераз в колїзию з повагою духовного стану і муіли бути усунені, що й стало ся в другій половині нашого віку.

Інтєресний сей документ для нас тому, що вказує, як навіть уряд, заінтригований назвою того відломку нашого народа, не дослїдженого добре ще й доси²⁾, уважав за відповідне повести

¹⁾ Pamiętniki o wyprawie Chocimskiej s. 18, 23, 83, 144.

²⁾ Література про Бойків досить убога, а що більше, перестаріла і невеликої стійности з вїтком кількох праць оголошених в найновїших часах. Подаю з неї що найважнїйше: Ignacy Lubicz-Czerwiński, Okolica Zadniestrzka między Stryjem i Łomnicą. Lwów, 1811. — L. Gołębiowski, Lud polski, jego zwyczaje, zabobony. Warszawa, 1830. — Šafařík, Slovanské Starožitnosti, Praha, 1837, Šafařík, O zemi jmenované Bojky (Časopis Česk. Mus. 1837). — Вагилевич, Časopis Českého Museum, 1841. — Wincenty Pol, Rzut oka na północne stoki Karpat.